

Маријана Николајевић

ЈЕДАН НАСЛОВ ЗА ЈЕДАН ПРОЗОР, ЈЕДНУ СТАРИЦУ И ЈЕДНОГ ПРОСЈАКА СА ЈЕДНОМ ЦИГАРЕТОМ У УГЛУ УСАНА

Отворила сам прозор. Села... и седела дуго тако, а за очи се хватала скра-мица повечерја... хватала и ноћ влажна од наговештаја магле. Хтела сам да напишем причу али нисам имала идеје... Синуло ми је да је цео свет огрнут неиспричаним причама и да зато све приче личе једна на другу. Улицом је пролазила једна жена, девојка, рекла бих... И она је о нечему размишљала док је ходала, а ишла је некуда, можда без циља али свакако јој је намера била да некуда стигне. Свима је намера да некуда стигну. Ја сам хтела да изађем напоље, али нисам знала куда желим да идем и то ме је приковало овде, крај овога прозора, да би моје очи виделе оно што ја нисам. Никад ништа и нисам видела. Јуче, на пример, чекала сам да узмем кусур у оближњем маркету а продавачицу нисам видела, нити ме је занимала. Сваког дана идем у тај маркет и не знам како изгледа продавачица. Не могу је чак ни описати.

Када је леп дан и изађем у шетњу, са намером да што дуже ходам и бленем у пејзаже око себе, онда видим људе, њихову одећу, лица и све ми је ко дежави... све сам то већ видела мада сви они делују тако волшебно као да су са другог света. Онда ме обузме жеља, необуздана жеља за трчањем и тако, кренем... идеја је у основи добра али после неколико минута већ се хватам за клецаву колена и покушавам да дођем до даха. Тада бих се најрадије бацила у траву док клецанье не престане, али свуда су пикавци, папирићи, трава олињала од мокраће мачака, паса и пацова. Растужим се и продужим до прве продавнице. Купујем литар чоколадног млека и наполитанке и једем док не осетим мучнину, а кад она крене да ме жгара, стидим се себе саме и некако се већ одвучем у добро познатом правцу – ка кући. Успут, бацим ситни-

ну у шешир човека без руке који са шареном капом и угашеном цигаретом у углу усана отреса руком пепео с браде. Мислим да ме није ни погледао.

Никад се нисам запитала каква је његова прича, шта му се све дешавало у прошлости. И откуд он ту, на овом плочнику, и колико дуго седи на плочницима, са сивом брадом и шареном капом, са допола угашеном цигаретом?

Вратим се прозору, и преседим један цео живот, јесен, зиму, пролеће, лето, кишу, маглу, сунце, ноћ, одлазак, залазак. И седим тако, без идеје, будим се у зору, купујем хлеб и усудим се да погледам продавачицу, употребим неку ситну љубазност, чврсто убеђена да је нова, а она ми са извесном дозом непријатности саопштава како ми увек остави интегрални хлеб од тридесет седам динара. Да, да, брзо нестане. Разграбе га као и живот, помислим, и постиђена, уместо кући, продужим иза угла и видим – ту просјак спава. Седам на клупу преко пута. Ломим хлеб на пола и храним птице, овећи комад задржавам у рукама и гледам. Тишину прекида бака која, такође, храни птице. Прича да је некада сувише боле ноге, па нема ко да храни птице. А те птице су њене, оне је воле, она није сама. Предлаже ми да задржим свој хлеб и дођем неки други пут да оне не би биле гладне, а сад има довољно, донела је, каже, чак два хлеба, дуго је није било. Осетим непријатност. Полако устајем, најљубазније поздрављам старицу и купим остатке хлеба.

Један пас проњуши поред мене. Помислим, како би било добро да сам му дала одломљен комад хлеба. Али већ нестале иза угла. Лагано се примичем углу и ја, просјак спава у седећем положају, леђима ослоњен о зид, док му је она рука без шаке спуштена на колено. Угашена цигарета и даље стоји у углу усана и мало пепела на бради у коју се уплело и нешто лишћа.

Волим да, када скувам чај, седим крај прозора, искључена из света, (телефон утишан, телевизор угашен, рингла искључена) окренута леђима ентеријеру који сам годинама брижљиво склапала. Мртва природа. Немам чак ни мачке, само ћутање, прозор и ја.

Синуло ми је: могла бих да обучем јакну и однесем просјаку књигу, или нешто, не, не... Можда ручак, паклу цигарета? Ипак, нисам могла. Био ми је потребан изговор. И зато, изашла сам да купим шољу за чај. Нисам имала идеју какву, само шољицу, обичну. Продавнице су их имале, различитих величина, облика, боја, али ниједну нисам желела да купим. Заморену, ухватила ме је помама да било шта купим, било шта, како се не бих вратила без ичега. Застала сам и згранула се над самом идејом да морам да купим било шта! И баш у том тренутку угледах обичну белу шољу, била је таман за чај какав бих желела да скувам. Купила сам је, истрчала из радње како бих што пре стигла, како ми не

би побегла намера. Још понеке мисли врзмале су ми се по глави. На једном, саплела сам се и нашла на тлу. Нос и брада почели су да бриде. Некако сам се придигла и у мраку осетила испружену ногу. И било ми је страшно непријатно. Онако постиђена, искрадох се без речи, тиха, некако смањена у својим очима. Тихо сам откључала врата стана. Закључала. Ушла у спаваћу собу, на прстима, и та слика мене заличила ми је на гротескну балерину. Нисам упалила светло, села сам крај прозора и утонула у мисли. Неотпаковану шољу држала сам у руци. Зазвонио је телефон. Јавила сам се...

Тешко се будим ујутру. Волим да одлежим још који минут, али убрзо заспим поново. Понекад покушавам да се пробудим па устанем и једва се одвучем до кухиње да попијем мало воде, али опет се вратим и покријем главу и лежим тако. Понекад се унервозим страшно и мешкољим испод покривача, стопала су ми хладна. Ако успем да их загрејем ја опет заспим. И у том циклусу буђења, спавања, буђења, ја напросто не могу да се сетим који је дан и онда се осећам тако старом. Успаничено идем до огледала, умивам се, зурим у своје поквашено лице. Помисао о коначном крају ме депримира, па седим тако крај прозора и не знајући шта ћу са собом – гледам кроз прозор. Понекад ми закупи пажњу живот који се одвија мимо мене. Једном сам помислила како ће путем проћи само црни аутомобили и не изненадих се када су пола минута пролазили само црни аутомобили. Како бих се играла, помислила сам на беле из супротног правца и, заиста, тада су ишли само бели. Сад: један или два црвена и, гле, ето их... Супер, сад жути. Још један црвени, па тамнозелени, опет црни, црвени, црвени.. Одустајем. Излазим. Хватам се за кваку и већ се нађем у продавници. Купујем два интегрална хлеба. Дан је облачан и подношљиво је хладно, тако да сам села на клупу и посматрала дебеле голубове. Осврнух се. Баке која је хранила голубове нема. Измрвих одломљено парче хлеба и бацих пернатим зверима које се ту затекоше – голубовима, мада било је ту и врана и врабаца. Иструлело лишће и смрвљено, полураспадно кестење. Гледале су ме тупо, и сито. Чини се да се просјак мало померио, пола метра од самог угла на коме је седео. Некако га благо заобиђем још увек са неким непријатим осећајем и већ се тешко пењем степеницама... Непријатност прераста у стрепњу, прожела ме је дубоко до костију самих. Нисам то могла да објасним себи. Стресох се. Дуго нисам могла да заспим. Заспала сам у чарапама, а ноге су ми и даље биле ледене. И сањала сам...

Јутро је било хладније него обично. Није ми се устајало али ме је нека сила гонила да изађем испод слојева и слојева ћебади, да изроним

из себе саме и изађем негде напоље. Да одбачим сва лица и наличја, да потрчим ка нечему. Али нисам. Нисам се ни помакла, прикована за ништа нисам имала чему да хрлим. Слушала сам казаљку и узалуд покушавла да се сетим пређашњег сна. Наиме, желела сам да измислим нешто, ако ништа друго, нешто чега бих се сећала, нешто што не би нестало, али нешто није настало, а ја сам узалудно лежала у слојевима и слојевима који нису били ја. Сат је куцкао, није имао разлога да звони, и тако годинама. Шта се десило с временом? Нисам могла да знам јер нисам бројала. Ипак, уморна сам, обукла се и отворила врата. Хладна јесења измаглица ме је чинила живом, и ходала сам, нисам више размишљала, мада можда и јесам, али није било тако битно када бих размишљала о нечему о чему, заправо, мислим. Продавница. Продавачица. Хлеб. Ситнина. Просјак. Птице.

Снажно осећање да се нешто променило распирило је моја чула. Почела сам да примећујем своје навике: често сам седела на клупи и хранила птице када оне баке није било, тако да сам је практично одмењивала. Поглед би ми често запињао за угао где је просјак седео, али кад год бих се враћала широким луком сам га заобилазила. Непријатност због пада још ме је тиштила, његове стакласте очи биле су на мени, осећала сам то и зато сам се трљала свом снагом при туширању како бих спрала кривицу. Али вода није спирала већ, напротив, појачавала је ефекат и ја сам све више и више размишљала о њему. Избегавала сам прозор, јер шта би он урадио када би се прозор нацртао у његовој свести – шта би био поглед кроз тај нацртани прозор? А мој прозор је гледао на ципелу, врло сличну његовој, на ноzi о коју сам се саплела. Понекад би ме обузимали напади храбрости: тада сам имала јарку жељу да истрчим напоље, да се створим лицем испред њега, извиним се, или му кажем нешто. Али, та идеја је била врло кратког даха, чинила се посве апсурдном.

И питам се зашто ми је преокупирао мисли, па није он једини просјак на свету! И опет се питам, зашто ме је тај просјак толико заокупио, али чињеница да није једини на свету ме је још више нагнала да мислим. И кривица је расла, и сетила сам се продавачице и мог немара, и сетила се баке и голубова и мог упада на њену територију. Ко сам ја да храним њене голубове! Где сам ја у оне тужне сиве дане када ни заљубљени ни деца и не примећују да птице постоје! И то ме је тако растужило да сам клонула обешена о столицу крај прозора и плакала. О, да, горко плакала, мислећи да нико и не зна да ја у том тренутку плачем. И коначно, то ме је сасвим дотукло. Нисам могла данима да устанем. Одустала сам од саме идеје о устајању и кретању, одустала од секундарних потреба. Пробала сам да одустанем и од дисања, али то није ишло, увлачење ваздуха у плућа дешавало се и мимо моје воље.

Утрнулост ме је гонила на ход. И ја сам тако устала, посегла за тушом, затворила очи док је вода текла и текла низ теме. Потом, пожелела сам да врештим. Мислила сам да тај мој будући врисак може бити најгласнији у историји, али грешила сам... Нисам успела ни гласа да испустим. Ћутала сам. Аутомобили су пролазили, сати откуцавали, дани се смењивали, месеци вртели, а ја сам ћутала.

Сећам се још разносача смећа, жутих светала и ципеле као јединог доказа о постојању једног просјака који је увек имао цигарету у углу усана и нешто пепела на бради.

Све остало престало је да постоји мојим заборавом.